

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Håstensskolan i
Varbergs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ i skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Håstensskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Håstensskolan i Varbergs kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov arbete för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10165) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Håstensskolan i Varbergs kommun i låg utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan ämnen och lärare om läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka deras ämnesintresse i teoretiska ämnen.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att eleverna i olika grad använder aktuella och relevanta läroböcker eller andra läromedel i de teoretiska ämnena. Lärare framhåller att läroböcker fyller en viktig funktion i att rama in och ge struktur åt ämnet samt att de är betydelsefulla för att eleverna ska kunna hålla fokus på de texter som de ska läsa och de uppgifter som de har att arbeta med. Lärare uppger att läroböcker eller andra läromedel används som en utgångspunkt för undervisningen i engelska, moderna språk, matematik, naturorienterande ämnen och svenska som andraspråk. Läroböcker och andra läromedel används dock i varierande utsträckning i svenska, teknik och samhällsorienterande ämnen. I svenska utgör lärverktyg i form av skönlitteratur det huvudsakliga undervisningsmaterialet, men samtidigt utgör läroböcker i svenskämnet ett återkommande inslag som kopplas samman med lärverktygen. I samhällsorienterande ämnen utgår undervisningen främst från ett digitalt läromedel även om läroböcker också finns att tillgå och används som ett komplement. I vilken utsträckning läroböckerna används skiljer sig dock åt mellan lärare i samhällsorienterande ämnen. I ämnet teknik har eleverna inte tillgång till egna exemplar av och använder inte den lärobok som ligger till grund för undervisningen. I flera ämnen, såsom matematik, svenska, moderna språk och svenska som andraspråk, använder lärare samma läroboksserie i undervisningen. Detta medför att det finns en röd tråd i dessa ämnen och mellan årskurserna. I engelska finns det olika läroböcker i olika klasser och årskurser då lärarna just nu provar en ny lärobok för att se om den ska ersätta den lärobok som man tidigare använt sig av.

I intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna arbetar på ett liknande sätt med läroboken i flera ämnen. Ofta går lärare och elever tillsammans igenom det stoff som tas upp i läroboken och i det sammanhanget är gemensam högläsning ett återkommande inslag. Lärare ger också exempel på hur de arbetar för att stärka och utveckla elevernas läsförmåga och lässtrategier. Ett exempel är från undervisningen i naturorienterande ämnen där lärare och elever tillsammans går igenom text och bilder när de börjar arbeta med nya kapitel i läroböckerna. Lärarna berättar att det har avsatts tid från alla ämnen för att eleverna ska ägna sig åt läsning av skönlitteratur 20 minuter varje dag och att syftet med det är att det ska gynna och utveckla elevernas generella läsförmåga. Lärarna uppger också att det har bidragit till att förbättra elevernas läskondition på så sätt att de läser mer fokuserat och under längre tid jämfört med tidigare.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att de inte har identifierat några skillnader mellan flickors och pojkars resultat kopplat till användandet av läroböcker. De variationer som identifierats mellan könen har enligt lärare att göra med elevernas läsvanor. Lärare har noterat att flickor oftare läser skönlitteratur vilket medför att de har en bättre läskondition. Det har de nytta av när de möter texter i läroböckerna. I intervjuer uppger elever och lärare att läroböckerna i viss mån bidrar till ett ämnesintresse. Lärare framhåller samtidigt vikten av att komplettera läroböckerna med annat material för att öka intresset för ämnet. Flera elever berättar att de föredrar läroböcker framför andra läromedel på grund av att de medför färre distraktioner och därför är det lättare att fokusera på en tryckt text. Dessutom uppger elever att de upplever att det gynnar inlärnigen att arbeta analogt.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i viss mån ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas.

Av intervjuer med lärare framgår att lärarna instruerar eleverna på vilket sätt som läroboken ska användas i olika undervisningssituationer. Det kan exempelvis handla om att lärare går igenom hur eleverna ska arbeta med läroböckerna under en enskild lektion och om vilka sidor och uppgifter de ska arbeta med. Lärare berättar att eleverna inte är så vana att använda böcker, vilket medför att lärare går igenom företeelser såsom register och begreppslistor tillsammans med dem. Ett annat exempel är att lärare går igenom och förklarar hur eleverna ska arbeta med gloslistor och sidor med grammatik i undervisningen i moderna språk. Elever berättar i intervju att lärarnas och läroböckernas instruktioner är tydliga, vilket underlättar då de ska komma igång med sitt arbete och att lärarna förtydligar de instruktioner som ges vid behov. Samtidigt uppger elever att lärarna inte ger dem några särskilda instruktioner eller genomgångar i samband med att de använder sina läroböcker.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna i undervisningen använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas förutsättningar och behov.

I intervjuer ger elever och lärare exempel på att eleverna får arbeta med läroböcker och andra läromedel på olika nivåer i flera ämnen. Exempelvis finns det läroböcker som innehåller olika nivåer att tillgå i matematik och engelska. För elever som behöver extra utmaningar finns det i läroböcker i

naturorienterande ämnen sidor med fördjupning som de kan arbeta med. Ett annat exempel är från engelska och moderna språk där lärare ser till att eleverna får arbeta med texter som motsvarar den kunskapsnivå som eleven ligger på. Det kan innebära att elever får arbeta med såväl enklare som svårare läroböcker inom ramen för undervisningen. Lärarna har tillgång till lärarhandledningar i samtliga ämnen och använder dem för att komplettera läroboken med uppgifter till elever som behöver extra stöd eller en extra utmaning. Lärare nämner också att det finns kopieringsunderlag för elever som behöver enklare material.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

Lärare berättar i intervju att eleverna får ta med sig böckerna hem i alla ämnen där det finns läroböcker. Eleverna har egna exemplar av läroböcker i ämnena svenska som andraspråk, matematik, engelska, samt naturorienterande ämnen och moderna språk. Därtill har eleverna tillgång till digitala läromedel och lärverktyg även när de är hemma. Ett exempel är ett digitalt läromedel i samhällsorienterande ämnen som eleverna har åtkomst till via de datorer som tillhandahålls av skolan, alternativt privata digitala enheter under förutsättning att eleverna har skapat egna konton till läromedlet.

Av intervjuer med elever framgår att lärarna uppmuntrar eleverna att ta med läroböcker hem för att kunna använda dem utanför lektionstid. Elever berättar att de använder läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid i syfte att göra läxor och förbereda sig inför prov. Lärarna ger eleverna muntliga och skriftliga instruktioner kring vilka sidor som ska läsas eller vilka uppgifter som eleverna ska arbeta med.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i viss mån styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Av intervjun med lärare och rektorn framgår att rektorn och huvudmannen har sett till att det finns avsatta medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppger att det har köpts in mer läroböcker under de senaste åren och att beståndet därmed har utökats. Lärare ger i intervju samma bild som rektorn och framhåller också att det inte bara finns fler läroböcker än tidigare utan att det också funnits möjlighet att förnya befintliga bestånd. Rektorn och flera lärare uppger att rektorn uppmanar

lärarna att köpa läroböcker och andra läromedel. Samtidigt framgår av granskningen att rektorn inte vet hur den faktiska tillgången ser ut eller om eleverna har tillgång till egna exemplar av läroböcker eller ej. Exempelvis saknar eleverna tillgång till egna exemplar av läroböcker i teknik och svenska. I de samhällsorienterande ämnena finns det läroböcker, men det varierar i vilken utsträckning som eleverna har tillgång till och använder dem i undervisningen.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att läroböckerna finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna i flertalet ämnen har egna exemplar. En majoritet av läroböckerna förvaras i elevernas skåp. I samhällsorienterande ämnen förvaras läroböcker huvudsakligen i förråd. Lärarna har tillgång till lärarhandledningar, huvudsakligen i digital form. Rektorn uppger att skolan köper in nya läroböcker och läromedel kontinuerligt och att lärarnas förfrågningar om inköp av nya läromedel allt som oftast kan tillgodoses.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervju med rektorn och lärare framgår att lärarna inom ramen för ämneslagen för en kontinuerlig dialog om val av läromedel. Enligt rektorn har lärarna ett stort inflytande över valen av läromedel och lärarna lämnar in förslag på inköp av läroböcker och andra läromedel som rektorn i sin tur tar ställning till. Lärare berättar i intervju att de pratar med sina ämneskolleger om vilka läroböcker och andra läromedel som ska användas. Ett exempel är att lärarna i engelska under innevarande läsår köpt in en ny lärobok för att se om den kan ersätta den bok som tidigare använts i undervisningen, i syfte att på ett bättre sätt möta elevernas skiftande kunskapsnivåer i ämnet. I svenskämnet har lärarna valt en lärobok som lämpar sig för att kombinera med undervisning som utgår från ett stort inslag av skönlitteratur. Ett annat exempel är de samhällsorienterande ämnena där lärare valt att till stor del arbeta med ett digitalt läromedel på grund av att det uppdateras kontinuerligt. Lärare framhåller också att val av läroböcker och läromedel utgår från hur väl dessa hänger samman med läroplanen och betygskriterierna i det aktuella ämnet.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för, men leder inte, ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att lärare för samtal med varandra om användning av läroböcker och andra läromedel. Lärare berättar i intervju att diskussioner om användning av läroböcker och andra läromedel samt hur väl dessa fungerar i arbetet med eleverna ofta förs kolleger emellan på ämnesmöten. Det kan enligt lärare också handla om att uppmärksamma varandra på eventuella faktafel i läroböckernas framställning eller uppgifter som fungerar mindre bra att arbeta med. Rektorn uppger att skolans förstelärare har i uppdrag att driva frågan om hur läroböcker kan användas i undervisningen.

Rektorn uppger sig delta vid vissa av de olika ämneslagens möten, men säger att det inte finns någon garanti för att läroböcker diskuteras vid just de tillfällena. Lärare uppger å sin sida att de inte vet i vilken utsträckning som rektorn tar del av protokoll och vilken insyn som rektorn har i deras diskussioner om läroböcker och andra läromedel. Enligt lärare har rektorn inte gett några tydliga direktiv kring hur läroböcker eller andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna har därför inom ramen för respektive ämneslag, men också individuellt, stor frihet att själva avgöra i vilken omfattning läroböcker ska användas. Lärare berättar att det skiljer sig åt mellan ämnen i vilken utsträckning det finns ett gemensamt arbetssätt kring läroböcker och andra läromedel. Exempelvis finns det en hög grad av samsyn i naturorienterande ämnen och matematik medan det skiljer sig mer åt i exempelvis samhällsorienterande ämnen och svenska.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte ser till att lärarna gör någon utvärdering av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att rektorn inte har gett lärarna några direktiv om att utvärdera tillgången och användandet av läroböcker och andra läromedel samt hur dessa bidrar till elevernas kunskapsutveckling. Inte heller sker en systematisk utvärdering av läroböcker och andra läromedel i den övergripande utvärdering av undervisningen som görs på läsårsbasis. I den mån som utvärdering görs sker den inom ramen för ämneslagen på lärares egna initiativ. Lärare uppger att det är upp till ämneslagen att göra utvärderingar och att det

därmed kan skilja sig åt mellan dem om och hur utvärderingar genomförs. Lärare berättar att de exempelvis utvärderar läroböckernas användarvänlighet och fysiska hållbarhet.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i ämnena svenska och teknik huvudsakligen utgår från olika lärverktyg i stället för läroböcker eller andra läromedel. Dessutom finns det i samhällsorienterande ämnen läroböcker som inte används eller som utgör ett begränsat inslag i undervisningen. När undervisningen främst bygger på andra lärverktyg än lärobok och andra läromedel kan det leda till att elever ges minskade möjligheter till överblick och mindre systematisk undervisning. Därutöver ger lärare i begränsad utsträckning eleverna instruktioner om hur läroböcker och andra läromedel ska användas. Det medför att eleverna kan ha svårt att veta på vilket sätt de ska använda läromedlet.

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att alla lärare använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med innehållet i dessa läromedel för att ge eleverna struktur och överblick. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare använder lärarhandledningar för att ge elever en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i flera olika ämnen. Granskningen visar att rektorn har en

³ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

begränsad roll i elevernas tillgång till relevanta och aktuella läroböcker i undervisningen. Det framgår av intervjuer med elever, lärare och rektorn att det skiljer sig åt i vilken utsträckning det finns tillgång till relevanta läroböcker. Vidare framgår det att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med att se till att skolenheten köper in de läroböcker som behövs i respektive ämne och årskurs. Rektorn har inte heller sett till att det finns någon enhetlighet och målsättningar för tillgången till relevanta läroböcker.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker, andra läromedel och lärarhandledningar samt att eleverna har tillgång till egna exemplar av läroboken medan de läser ett ämne.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁵ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁶

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁵ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁶ 1 kap. 9 § skollagen

Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁷ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn endast i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel. Exempelvis har arbetet inget tydligt mål. Granskningen visar att rektorn har en begränsad roll i att leda lärarnas arbete när det gäller användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för

⁷ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

⁹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁰ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i nuläget inte görs någon systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Rektorn har visserligen gett lärarna vissa förutsättningar till ett sådant arbete, men leder inte arbetet i någon specifik riktning. Rektorn har inte heller vidtagit några åtgärder i förhållande till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn leder arbetet och ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

¹⁰ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹¹ prop. 2023/24:21 s. 27

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹²

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare
Signerat av: Roger Persson

X Carl Bexell

Föredragande
Signerat av: Carl Bexell

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Susanne Tistad deltagit.

¹² [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-12-19

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹³ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁴:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁵

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁶ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁷

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

¹³ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁴ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁵ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

¹⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Håstensskolan den 8 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Carl Bexell och Susanne Tistad.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Varbergs kommun med grundskola, årskurserna 8–9. På skolenheten går 210 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	